

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

ŚLĄSKIE 3146

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO WACŁAWA

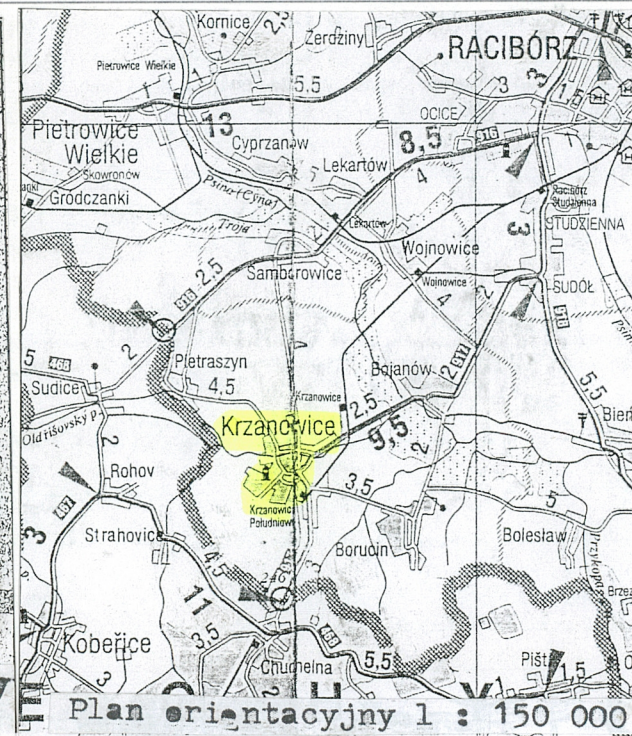
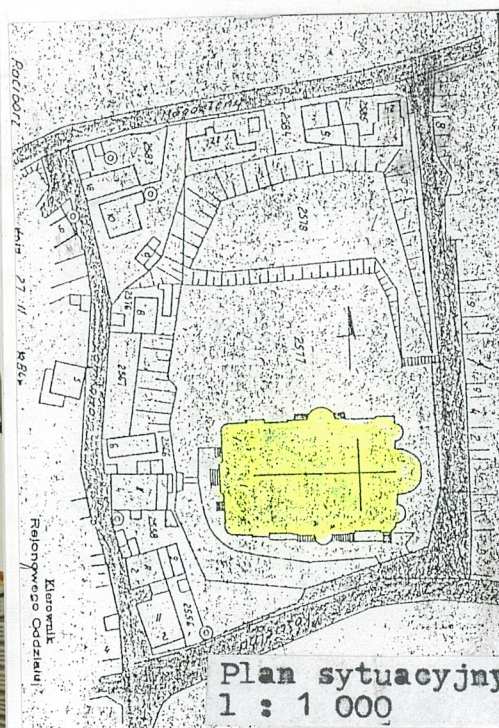
2. Czas powstania

1915 rok

3. Miejscowość

KRZANOWICE

11. Zdjęcie rzut przekrój sytuacja orientacja

4. Adres

Krzanowice
ulica Zamkowa/ulica Kościelna
Księga Wieczysta

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie
powiat raciborski
gmina Krzanowice

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Kranowitz (do 1938 roku)
Kranstadt (w latach 1938-1945)
Krzanowice (od 1945 roku)

7. Przynależność administracyjna
przed 31 grudnia 1998 roku

województwo katowickie

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
pod wezwaniem świętego Wacława
ulica Kościelna, 47-470 Krzanowice
Diecezja Opolska

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
pod wezwaniem świętego Wacława
ulica Kościelna, 47-470 Krzanowice

10. Rejestr zabytków

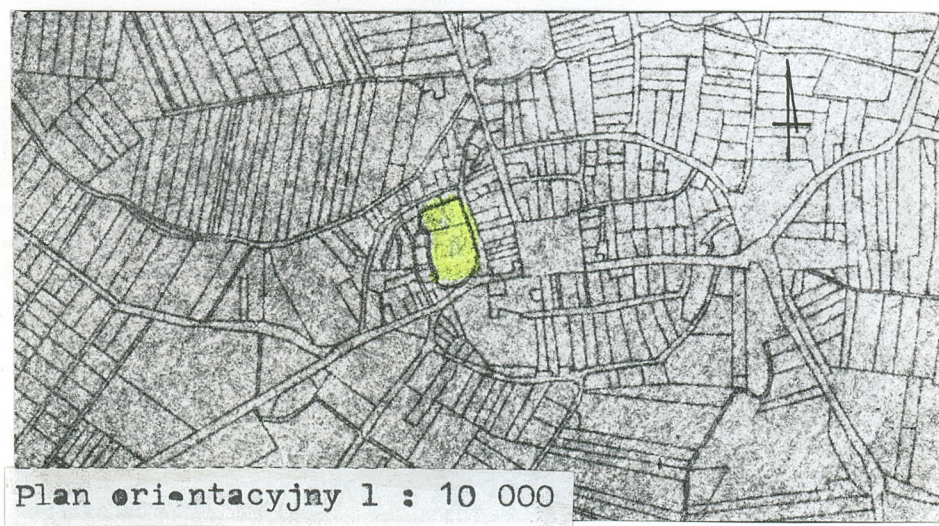
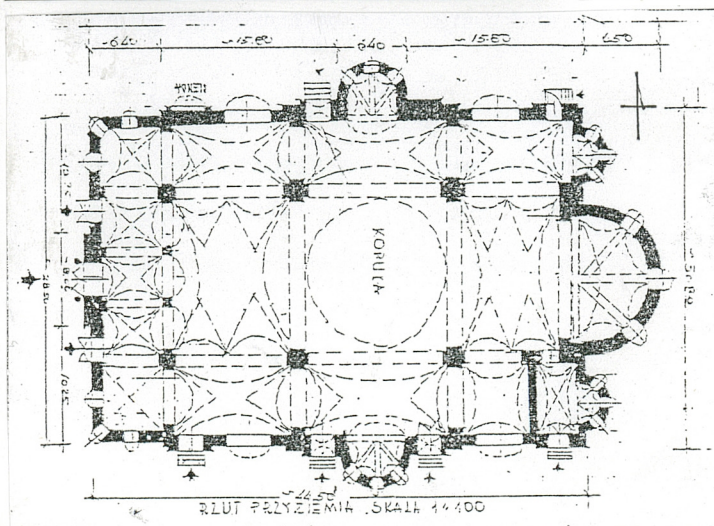
A/575/2019

Nr

A/1304/83

Data

10 sierpnia 1983 roku

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Wieś, dawniej miasto. W 1265 roku król czeski Ottokar zezwolił HERBURTOWI z Fulsztyna na nadanie wsi prawa miejskiego głubczyckiego. Dawna osada rolniczo-rzemieślnicza na drodze z Raciborza na ziemię hulczycką. Układ nieregularny; centralnie – czworoboczny rynek z ulicami wybiegającymi z narożników. W części zachodniej na wzniesieniu kościół parafialny; w części wschodniej przy drodze do Raciborza kościół pod wezwaniem świętego Mikołaja.

Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Wacława wzmiankowany w 1302 roku. Według źródeł był budowlą gotycką. W 1604 roku ucierpiał na skutek pożaru. W trakcie remontu w XIX wieku znaleziono na sklepieniu napis o pracach wykonywanych w 1604 roku. Po stronie południowej znajdowała się kaplica Świętego Krzyża, która była kaplicą grzebalną dla rodu von Reischwitz; w 1873 roku zamieniona została na zakrystię. W 1684 roku na wieżę zamieszczono nowy hełm. W 1784 roku wybudowano nowy z drewna dębowego, kryty blachą. W 1843 roku wzniesiono masywny płot wokół kościoła. W ołtarzu głównym znajdował się obraz *Święty Wacław* malowany w 1805 roku przez Ferdynanda Lichte z Brna.

W dniu 13 czerwca 1913 roku w kościele miał miejsce pożar. Podjęto decyzję o budowie nowego kościoła. Projekt Józefa Seyfrida (1865-1923) z Krawarza; budowniczym był Antoni Kubiczek z Krzanowic. Kościół wzniesiono w stylu neobarokowym w 1915 roku (konsekracja 13 listopada 1915 roku).

Kościół uszkodzony w 1945 roku, odbudowany w latach 1947-1948. W latach 1980-1996 przeprowadzono w nim kolejne remonty.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje. Wnętrze wyposażenie instalacje)

Sytuacja

Wieś położona 15 km od Raciborza, przy szosie Racibórz-Krzanowice; dalej 3 km przejście graniczne do Czech. Teren lekko pagórkowaty, niezadrzewiony. Między Krzanowicami a Bojanowem tereny uprawne i pas łąk rozciągających się nad rzeczką Psiną (Cyną), do której wpada przepływający przez wieś Oldřšovský potok, który w 1998 roku spowodował powódź we wschodniej części wsi.

Kościół wolnostojący, orientowany, zlokalizowany na wzgórzu, na zachód od rynku, na terenie wydzielonym ulicami: Cichą (od wschodu), Kościelną (od południa), Zamkową (od zachodu) i Magdaleny (od północy). Kościół od zachodu i południowego wschodu otoczony ogrodzeniem. Od wschodu (ulica Cicha) i od zachodu mur ceglany, częściowo z wątkiem gotyckim. Od południa mur arkadowy, przebudowany w 1997 roku, ceglany, którego pola wypełniono pionowym, drewnianym płotem. Zachowała się barokowa bramka z XVIII wieku, murowana z cegły, otynkowana, zamknięta koszowo. Po jej bokach dwie furty, zamknięte półkoliście. Nad bramą szczyłek ujęty spływami, w nim kamienna rzeźba Najświętszej Marii Panny z Dzieciątkiem. Pola bramy i furtek – płot metalowy, kuty, o stylizowanych motywach roślinnych. Roślinność wysokopienne (ozdobne drzewa iglaste) od strony północnej

Konstrukcja, materiał, technika

Fundamenty – ceglane na zaprawie cementowo-wapiennej

Ściany zewnętrzne i wewnętrzne – ceglane, na zaprawie cementowo-wapiennej. Tynk wapienny, zewnętrzny z dodatkiem cementu

Sklepienia, stropy – centralnie kopuła. Prezbiterium sklepienie kolebkowe, gdzie gurtę tworzą żebra. W nawie i transpecie kolebkowe z lunetami. W nawach bocznych kolebkowe z lunetami. W kaplicach (północnej i południowej) żaglaste z gurtami. W kruchtach – kolebkowo-krzyżowe. W wieży – płaskie, deski na stalowych legarach

Wieżba dachowa – drewniana, z drewna iglastego, impregnowanego. Krokwiowa; nad kopułą storczykowa z dodatkowymi zastrzałami i mieczami; hełm wieży – konstrukcja drewniana z krążynami dla ukształtowania formy hełmu

Pokrycie dachu – blacha miedziana; obróbka blacharska – miedziana; dachy dwuspadowe

Posadzki, podłogi – teren wokół obiektu utwardzony chodnikiem żwirobetonowym. W nawie lastriko, w zakrystii płytki ceramiczne. W prezbiterium płyty marmurowe

Schody – *schody zewnętrzne* – lastriko, jednobiegowe, bez poręczy (dwa, trzy stopnie); *na chór muzyczny* – łamane, dwubiegowe, z lastriko, z metalową, prostą balustradą; *schody z chóru na poszczególne kondygnacje wieży* – drabinaste, drewniane, bez poręczy

Otwory – otwory drzwiowe i okienne prostokątne, zamknięte luką pełną. Stolarstwo okienne metalowe; witraże geometryczne ze szkła kolorowego; w kaplicy NMP witraże figuralne. W szczytach kaplic, nadproży drzwiowych i innych elementach wystroju architektonicznego okienka i blendy owalne, o stolarce metalowej. Wejście główne i boczne – jedno- lub dwuskrzydłowe, z nadświetłem lub bez. Stolarstwo nowe, drewniane, płycinowe, o dekoracyjnym układzie: jodełka, układ romboidalny, itp.

Rzut

Kościół trójnawowy, w połowie długości nawy głównej – transept. Na skrzyżowaniu kopuła na żagielkach. Wzdłuż nawy kaplice. Od wschodu wydzielone prezbiterium, węższe od nawy, zamknięte owalnie. Nad nim sklepienie kolebkowe na gurtach, tworzące pozorne żebra. Od zachodu prostokątny korpus wieży. Ramiona transeptu od strony południowej i północnej zamknięte niewielkimi kaplicami o owalnych kształtach. Podobne, owalne pomieszczenia, w obu kruchtach ściany zachodniej nawy. Wejścia główne i dwa boczne w przyziemiu elewacji zachodniej wieży. Wejścia boczne po trzy w elewacji północnej i południowej. Wejście na chór muzyczny w narożu południowo-zachodnim nawy. Schody łamane, dwubiegowe, masywne.

Bryła

Kościół monumentalny, o szczególnie bogatej architekturze i wystroju zewnętrznym i wewnętrznym, przewidywany do pomieszczenia 5000 wiernych, o czym świadczą wymiary (długość 48 m, szerokość nawy 27 m, z kaplicami 35 m). Sklepienia nawy na wysokości 17 m; kopuły 20 m., wieża wysokości 56 m. Monumentalność budowli podkreśla lokalizacja – centrum miejscowości, wzniesienie i skrzyżowanie dróg. Kościół stanowi dominantę nad sąsiadującą zabudową mieszkalną sąsiedztwa i całej wsi

<p>14. Kubatura</p> <p>około 41000 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>około 1700 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1984 rok - remont kapitalny - wymiana więźby dachowej i pokrycie dachu blachą miedzianą • lata 1987-1990 - konserwacja polichromii (wykonawca Jan Maślanka z Bielska-Białej) • lata 1987-1990 - wykonanie oświetlenia i chodnika żwirobetonikowego od strony północnej • lata 1994-1995 - konserwacja ołtarza głównego (brak informacji o wykonawcy) • 1997 rok - zakończenie konserwacji ambony przez Krzysztofa Jerza z Żywocic (koło Krapkowic) • 1998 rok - konserwacja dwóch ołtarz bocznych świętego Józefa i świętej Anny (brak informacji o wykonawcy) • 1999 rok - konserwacja ołtarza Matki Boskiej, dwóch figur świętego Floriana i świętego Rafała oraz dwóch obrazów <i>Święty Juda Tadeusz</i> i <i>Pan Jezus w Ogrójcu</i> • 2000 rok - konserwacja i renowacja ołtarza Serca Pana Jezusa (brak informacji o wykonawcy) 		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania obiektu dobry. Na przestrzeni ostatnich lat wykonano szereg robót remontowych i zabezpieczających</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Fundamenty</u> - stan dobry • <u>Ściany zewnętrzne</u> - stan dobry • <u>Ściany wewnętrzne</u> - stan dobry • <u>Sklepienia, stropy</u> - nie stwierdzono zmian konstrukcyjnych • <u>Konstrukcja dachowa</u> - stan zadowalający - więźba dachowa impregnowana • <u>Pokrycie dachu</u> - stan zadowalający - pokrycie szczelne • <u>Wyposażenie</u> - stan zachowania bez zasadniczych zastrzeżeń technicznych i konserwatorskich • <u>Instalacje</u> - stan bardzo dobry - sprawne i konserwowane <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Bieżące prace konserwatorskie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja prac konserwatorskich przy ambonie i ołtarzach bocznych. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

- Tzw. zielona karta ewidencyjna obiektu (Archiwum Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

mgr Janusz Prusiewicz, mgr Józef Kowalewski

sierpień 2000 roku

plany, rysunki

mgr Józef Kowalewski

sierpień 2000 roku

zdjęcia, fotografie

mgr Janusz Prusiewicz

lipiec 2000 roku

miejsce przechowywania negatywów

zbiory prywatne autora zdjęć

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISU PRAWA AUTORSKIEGO.

22. Bibliografia

- T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka Śląska Opolskiego*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974
- *Katalog zabytków sztuki w Polsce. Tom VII - Województwo opolskie; zeszyt 13 - Powiat raciborski*. Instytut Sztuki PAN, T. Chrzanowski, M. Kornecki, Warszawa 1968
- P. J. Neweria, W. Siwik, *Zarys historii Krzanowic. Abrib Der Geschichte von Kranstadt*

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

wkładki

1. <i>Miejscowość</i> KRZANOWICE	2. <i>Obiekt</i> KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO WACŁAWA	3. <i>Zawartość wkładki</i> Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu
--	--	---

Elewacje

Wszystkie elewacje o bogatym wystroju architektonicznym – pilastry, półkolumny, gzymsy pełne i łamane, wnęki (nisze), ślepe otwory okienne. Elewacje rozcłonkowane dużymi otworami okiennymi, zamkniętymi łukiem pełnym (nawa i kaplice). Gzyms wieńczący zdecydowanie zarysowany bogatym belkowaniem. Wysoka połać dachowa dwuspadowa nad nawą i transeptem, zamknięta półkoliście nad ścianą wschodnią prezbiterium. Na osi transeptu i nawy wieloboczna sygnaturka o cebulastym helmie, ze sterczyną i krzyżem. Dach pokryty blachą miedzianą. Od zachodu nawę zamyka prostokątna wieża, której przyziemie scalone z flankującymi kapliczkami, tworzy jednolitą płaszczyznę ściany frontowej, z bardzo dekoracyjnym rozwiązaniem elewacji. Na wysokości helmu, w specjalnych szczytach zamontowane cztery tarcze zegarowe, wykonane w 1939 roku w firmie Korfhag in Gelsenkirche Buer

Wnętrze

Wnętrze trójnawowe, z chórem muzycznym, wysokie, przestronne, optycznie powiększone jest przez kopułę na skrzyżowaniu nawy z transeptem. Łuk tęczyowy pełny. Gurty sklepienia przechodzą w pilastry z dekoracją stiukową kapiteli o motywie kampanuli, jako girlandy, nad nią centralnie główka putta. Sklepienia pokryte polichromią. Kopuła – sceny z życia świętego Wacława, męczeńska śmierć i przyjęcie do nieba. W żagielkach – czterech nauczycieli kościoła. Na łuku przed prezbiterium – Baranek Boży. Na sklepieniach transeptu – postacie dwunastu apostołów. Wnętrze rozwiązane zgodnie z podstawowymi zasadami barokowych rozwiązań przestrzennych. Autorami polichromii byli HANS MARTIN, przy udziale PAULA HOJMANA i FRANCA ZACHA, wszyscy z Monachium. Witraże figuralne w oknach transeptu i prezbiterium. Duże okna ponad gzymsem koronującym, w lunetach sklepień stolarka metalowa, szkło jednobarwne, dekoracyjne

Wypożyczenie

Ołtarz główny i dwa ołtarze boczne – barokowo-klasycystyczne z XVIII wieku, przekształcone, z nowszymi rzeźbami. Drewniany, bogato rozbudowany żyrandol z XVIII/XIX wieku (?)

Instalacje

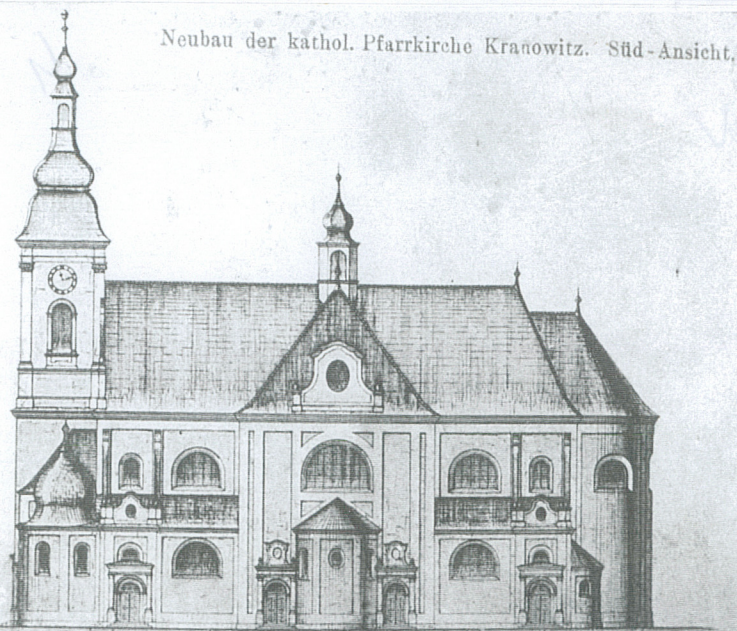
Elektryczna (siła, światło), przeciwłamaniowa (elektroniczna), wodno-kanalizacyjna, odgromowa, odprowadzająca wody opadowe z połaci dachowych do systemu kanalizacyjnego

1. Miejscowość
K R Z A N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
KOŚCIOŁ PARAFIALNY
P.W.ŚW. WACŁAWA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

O p i s - ciąg dalszy poz. 13.

Fot.arch. Projekt odbudowy po spaleniu.

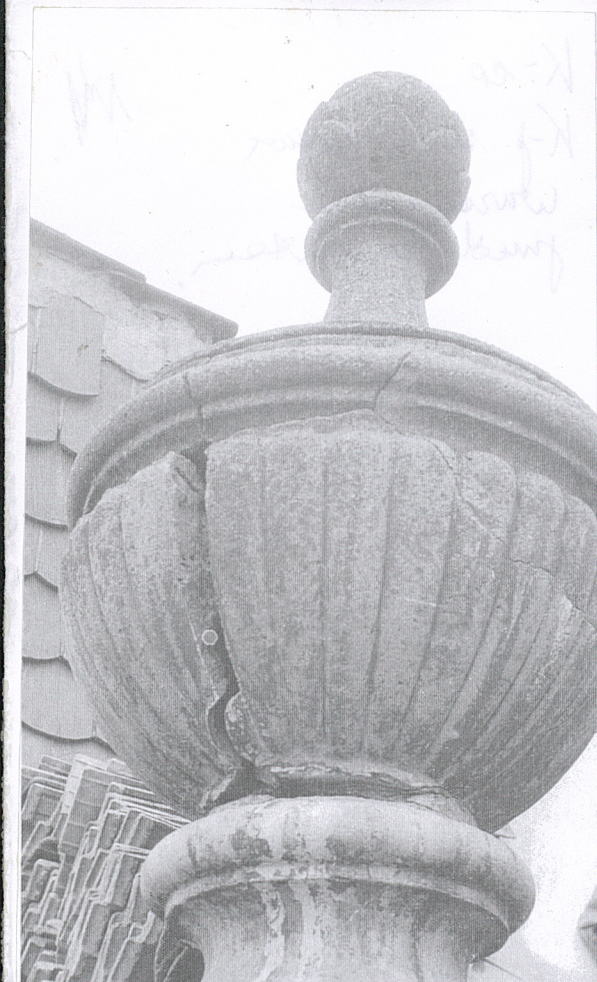

Fot.arch.-projekt odbudowy, elewacja wsch.

Fot.arch. - Widok kościoła od str. wsch.
Okres międzywojenny.

Fot.archiwalna.Kościół po spaleniu 1913r.

Sterczyna dachowa
- widok w trakcie remontu.

Elewacja połudn. - widok ogólny.

Elewacja połudn. - brama wejściowa.

Elewacja połudn.

- widok na prezbiterium.

1. Miejscowość
K R Z A N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
KOSCIÓŁ PARAFIALNY
P.W. św. WACŁAWA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
O p i s - ciąg dalszy poz. 13.

Elewacja zachodnia. Portal wejścia głównego i portale wejść bocznych.

Elewacja zachodnia. Portal wejścia głównego. Detale wystroju architek

Elewacja zachodnia. Portal wejścia głównego. Detale wystroju architektonicznego.

Elewacja zachodnia. Portal
wejścia bocznego/połudn./
Detale wystroju architekt.

Elewacja północna. Prezbiterium.
Wystrój architektoniczny i detale
dekoracyjne.

Elewacja północna. Transept.

1. Miejscowość

K R Z A N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIOŁ PARAFIALNY
P.W. św. WACŁAWA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

O p i s - ciąg dalszy poz. 13.

Wnętrze - nawa główna. Ambona rokokowa z końca XVIII w. z płaskorzeźbami na parapecie. Baldachim zwieńczony postacią Chrystusa Zmartwychwstającego.

Nawa - transept. Sklepienie kopulaste z polichromią. Figuralna.

Transept - elementy wystroju architektonicznego i dekoracyjne.

Wnętrze - schody masywne.
Balustrada metalowa, prosta,
współczesna. Wejście do wieży.

Ołtarz główny barokowo-klasycystyczny w. XVIII. Przekształcony,
z nowszymi rzeźbami.

Ołtarz boczny /nawa główna/
barokowo-klasycystyczny XVIII w.
Przekształcony.

Transept - ołtarz barokowy
XVIII w.

Nawa-widok na chór muzyczny i dekoracyjny,
monumentalny żyrandol.

1. Miejscowość

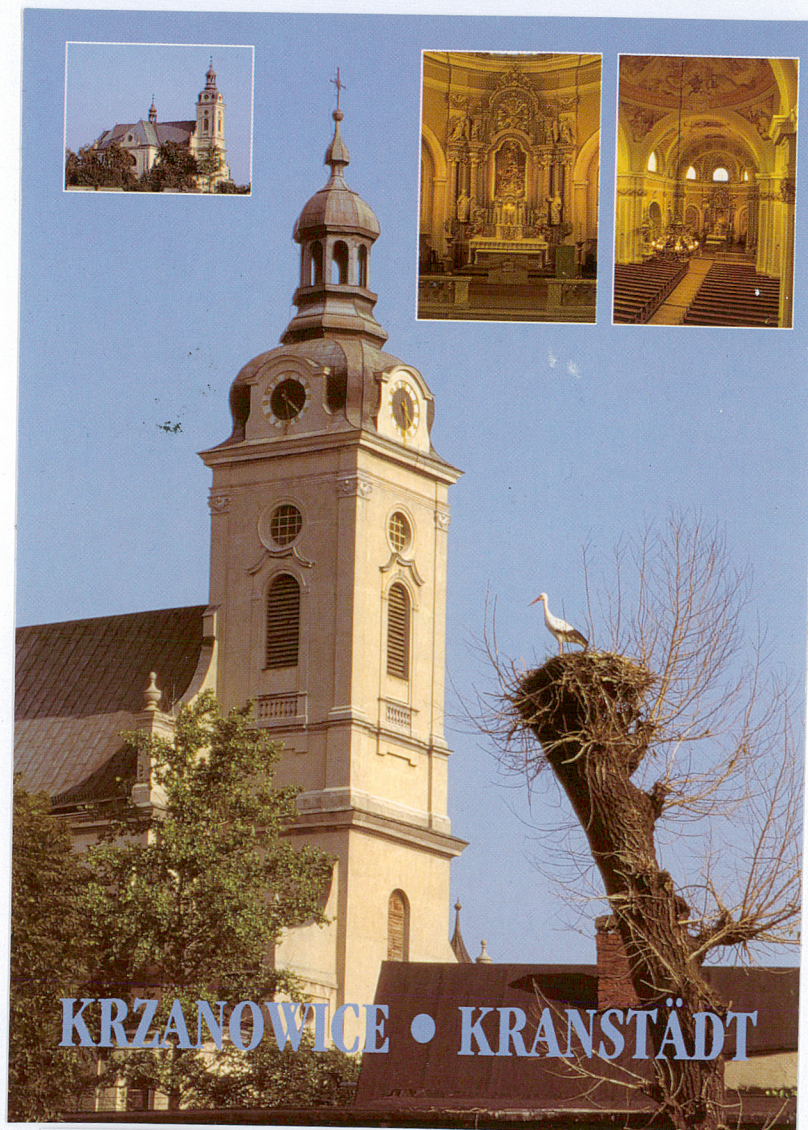
K R Z A N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIOŁ PARAFIALNY
P.W. ŚW. WACŁAWA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

O p i s - ciąg dalszy poz. 13.

KRZANOWICE • KRANSTÄDT

Karta widokowa kościoła
p.w. św. Wacława w Krzanowicach.
Wydana w 1997r. na koszt Parafii.
Druk w Czechach.

Remont więźby dachowej w 1984 r.

Nawa główna - ambona.
Rokokowa koniec w.XVIII.
z płaskorzeźbami na parapecie.
Zwieńczona baldachimem z postacią
Chrystusa Zmartwychwstałego.

Kościół Parafialny św. Wacława

Widok kościoła paraf. p.w. św. Wacława
w Krzanowicach przed pożarem w 1913 r.